

עלון קיבוץ ניר דוד (תל עמל)

אוקטובר 2024 (חלק ראשון)

שיר תשרי – רחל שפירא

השמים משתנים	מישהו חושב עליך	מה יקרה ומה יחלף	מה בעתוני הערב
לעיני החקלאים.	ורושם את מעשיך.	שואלים הכתבים	מבשרת הכותרת.
השכנים מתכוננים	בוא הביתה במהרה	כשלארץ כביש החוף	בוא הביתה במהרה
לימים הנוראים.	עם הרוח הקרירה.	מתמצבים החצבים.	עם הרוח הקרירה.

מה בעלון

עלון אוקטובר יחולק לשניים:

חלק זה, יוקדש לשני נושאים המשיקים זה לזה.

חגי תשרי – על פי לוח השנה העברי ועל פי לוח העונות. נביא כאן רשמים מהחגים והמועדים, ולצידם

זיכרונות ותמונות מענפי השדה המניבים בתקופה זו, תקופת האסיף.

ציון שנה ל-7 באוקטובר – נביא כאן היבטים שונים הנוגעים לשנה הקשה שעברנו.

בהמשך השבוע ייצא החלק השני של עלון אוקטובר, שיוקדש לארבעה חברים יקרים שנפטרו בחודש

זה, ולנושאים נוספים מחיי הקהילה.

שוחחו וכתבו על חגי תשרי: אמנון שמושקוביץ' ומאיר גלמן, ענת שורץ ונעמה קול

בירך: לביא מאירי

העלו זיכרונות מאסיף פרי השדה: עמרם שורר ונועם יחיאלי

התראיינו בנוגע למלחמה: גדי ורולקר ומיכל גליקמן

סיפור שכתבה דגנית סברנסקי

אמנות מלחמה: מביאה לאה להב

עורכת: סמדר יחיאלי

חגי תשרי

אסיף פרי האדמה

אסיף זיכרונות

לביא מאירי – מזכיר הקיבוץ – מברך בחג ראש השנה

כמעט בכל ברכה לשנה חדשה, מרקיעות לשמיים הציפיות והתקוות ממנה.

מעט מאד טוב ניתן למצוא בתשפ"ד, כשמה כן היא; שופדו בה הרבה מחלומותינו ותקוותינו. כבר אמרתי שאם היתה מסתכלת השנה הזאת במראה והייתה שואלת: "מראה מראה שעל הקיר היש גרועה ממני בכל ה- years?" הייתה התשובה ברורה.

לקללותיה של השנה החולפת נוספו גם הפרידות הקשות **מגד ודודו**, יהי זכרם ברוך.

הבאנליות של הברכות כולן מייחלת להיפוך של 180 מעלות במצב. אין צורך לתלות ציפיות ותקוות מוגזמות לשנה הבאה, רק כדי שבברכה הבאה לשנה הבאה נתאכזב ממנה שוב ונוכל להגיד גם אז "תכלה שנה וקללותיה".

בין סקנדל לפסטיבל אני בוחר השנה ברגע הדל ומייחל לכל 525600 רגעי השנה שיהיו כאלה, רגעים של פשטות ושל נורמליות, רגעים של שגרה שתאפשר לנו לרקום את חלום חיינו מחדש. וכשתיגמר תרועת הפסטיבלים והסקנדלים, יחזרו להדהד מחדש שירי אהבתנו.

נתפלל שיחזרו חטופינו וחיילינו במהרה לביתם והשקט יחזור למחוזותינו. נקווה שהשיח בחברה הישראלית יהיה פחות מתלהם ומאיים ונדע ליישב מחלוקות בכבוד הדדי.

כאן אצלנו בקיבוץ – נקווה שנדע לצאת מהשנה הכלכלית הפחות מוצלחת השנה ונצעד מחדש לאפיקים של התפתחות ושגשוג. נקווה שמבחינה חברתית נדע לקדם את הדברים החשובים לנו; לא נעסוק בטפל וננהל את חיינו באהבה ובנועם, נמשיך לטפח את איכות חיינו, נברך על היש ונשאף להשלמת החסר. ומעל הכל – אנחנו, כל אחד מאיתנו, בריאות טובה, שלווה ואושר כי יותר מזה אנחנו לא צריכים.

אסיים בברכה שכבר קרוב ל 20 שנה אני מברך בה את חבריי:

מי ייתן ובשנה הבאה

תהיה בנו תמימות תינוקות

סקרנות ילדים

חדוות נעורים

רעות חיילים

בריאות צעירים

ניסיון של בוגרים

וסלחנות של קשישים

אם יהיו בנו כל אלה, תהיה זאת הטובה בשנים.

שנה טובה

ושבו חטופים ובנים בשלום אל ביתם!

בשניים

שיחה

לרגל חגי תשרי, שיחה בשניים, עם מאיר גלמן ואמנון שמושקוביץ

על טעם וריח, חג ומועד

תנו לנו את סיפור הרקע של העלילה הראשית

מאיר גלמן, בן 85, הגעתי לקיבוץ בגיל 21. נולדתי ברעננה שהייתה מושבה חקלאית קטנה. אבי עבד בפרדס, אימי בבית אריזה, שם הכירו ושם גדלתי. אני נולדתי בצריך שעמד בלב פרדס. ניחוח ההדרים משכר אותי מינקות, ועל הקשר שלי עם מין אחד של משפחת ההדרים, אספר בהמשך. את שנות התיכון האחרונות למדתי בבית הספר החקלאי "כדורי" מתוך רצון להכיר את תורת החקלאות. אני חניך "המחנות העולים" בכלל, והייתי מיועד להגשים במשגב עם. בצבא שירתתי בנח"ל מוצנח שם הכרתי את **נעמי**, ואיתה הגעתי לקיבוץ אחרי הצבא. יצא לי לעבוד בכמה ענפי השדה; מטעים ופלחה אחרי שחזרתי מלימודי חקלאות בפקולטה של רחובות. בשנות ה-40 שלי הרגשתי שמהוו חסר לנשמה, ואושרו לי לימודי יהדות באפעל, שם למדתי שנתיים ונשארתי רעב. כך שהמשכתי לאוניברסיטת ת-א, ללימודי מקרא, מחשבת ישראל ופילוסופיה. זהו הבסיס לחוג התנ"ך שאני מלמד מעל 20 שנים.

אמנון שמושקוביץ, בן 73, הגעתי לקיבוץ כשהייתי בן 40. הוריי הגיעו מלטביה. הם הכירו ב"שומר הצעיר" ועלו ארצה לפני השואה. שניהם ממקימי קיבוץ עין גב. אחותי הגדולה היא הבת הראשונה של עין גב. הם עברו לטבריה, ומשם לחיפה, כשאבא משתתף בקרבות על שחרור העיר, ואחר כך נבחר לשמש מזכיר איגוד עובדי הנמל. אני נולדתי בחיפה, בבית "ח אלישע, לשם חזרתי אחרי שנים לעבוד כמנתח ברפואת אף אוזן וגרון. אבי היה השני בהיררכיה הפוליטית של חיפה לאבא חושי, ראש העיר הראשון של חיפה, בהיות אבי מזכיר פועלי נמל חיפה.

אני עצמי לא אהבתי ללמוד במיוחד, והייתי בנוסף, גם ילד חולני, שסבל מאוד מהתקפי אסטמה. בעצם לא עשיתי את בחינות הבגרות. הרפואה הייתה הגשמת חלום בזכות ספר שקראתי המספר על ילד בעיירה קטנה באמריקה המשמש שוליה לרופא המשפחה בעיירה, והוא מלווה את הרופא לכל מקום. כשסיימתי לקרוא את הספר הזה ("לא כזר" של מורטון טומפסון), ידעתי שאני רוצה להיות רופא. התקבלתי ללימודי רפואה באיטליה לאחר שבצבא השלמתי את בחינות הבגרות בלימודים אקסטרניים. כשחזרתי לארץ, התחלתי התמחות באורתופדיה ברמב"ם. משם עברתי לבית חולים עפולה להתמחות באא"ג (אף אוזן גרון). בתורנות הראשונה שלי בחדר המיון של בי"ח העמק בעפולה כמתמחה, ראיתי לראשונה את **דליה** והתאהבתי בה ממבט ראשון.

טוב, מה שהתחיל כרקע הפך לסיפור שלם (שבעריכה קיצרתי מאוד...). ספרו על אחד מחגי תשרי שיש לכם אליו קשר מיוחד

מאיר: עבורי חג הסוכות קשור בזיכרונות נפלאים. בחצר הבית, היכן שהסתובבו התרנגולות ושאר בעלי כנף ובהמות דקות, אבא היה מקים את הסוכה מקרשים, ואני הייתי הולך לחפש את הסכך. ברעננה של אותם ימים לא היו דקלים. הייתה חורשת אקליפטוס ליד ביצה. הורדתי כמה ענפים, ומהם עשינו סכך. בסוכה אכלנו את הארוחות ואני, הייתי בן 6 או 7, ביקשתי מההורים שיוציאו לסוכה מיטה, ובמהלך שבוע החג ישנתי לבד בסוכה. בתקופה ההיא הסתובבו פדיונים מקלקיליה, שרצחו שני רפתנים ברעננה. גם מאיתנו גנבו כביסה שהייתה תלויה בחצר. ולמרות זאת התעקשתי לישון בסוכה. עד היום שמור בי הריח של עלי האקליפטוס שהפיצו שמן אַתְרִי. אלו זיכרונות של ריח, שלא נמחים. עוד משהו על הסוכה של פעם; שלא כמו היום שמרבים לקשטה בשרשראות ניר, הקישוטים שאנחנו עשינו היו על טהרת חומרי הטבע: רימונים, פירות הדר שהבשילו ושלא הבשילו, אשכולות של תמרים צהובים לנוי, השחלנו פירות או חומרי טבע אחרים על חוט וכך קשטנו את הסוכה (אני מוסיפה שקישוטים כאלה היו גם בסוכות שהקמנו בבתי הילדים. נהגנו להשחיל על חוט ברזל חרובים, תמרים ועוד, ולקשט את הסוכה גם בפקעות מצמר גפן של הכותנה).

על האתרוג יש לי סיפור מיוחד: כשנולד הנין השני שלי (יש לי שלושה), נסעתי לבאר שבע לברית. נוי, נכדי, בנה של יעלי, נשוי לאישה מיהודי קוצ'ין. בעדה זו שימרו מנהג להביא לטקס הברית אתרוג ולבצוע אותו. לקחתי ממנו כמה זרעים והנבטתי אותם.

אמנון: והצלחת?

מאיר: אמיר מוזר גידל עץ אתרוגים, שמתקשה מאוד לחיות באקלים שלנו. לפני שהעץ שלו נגמר, לקחתי ממנו זרעים מהם נבט שתיל אחד. חוץ ממנו, נבטו 3 זרעים מהאתרוג "הקוצ'יני".

סמדר: בטח צריך לעשות הרכבה כדי שיגדלו פירות.

מאיר: עצי אתרוג לא מרכיבים, כי אז ייחשבו ללא כשרים.

אמנון: מקסים. כבר נתנו לך פירות?

מאיר: הם עוד לא פרחו. אחרי שנתיים העץ כבר

יכול לפרוח, ואחרי 3-4 שנים יכולה להיות כבר

חֲנֻכָּה. אחרי חודשים רבים הזרעים נבטו. וכשגדלו

קצת העברתי לאדמה.

כך שלסיכום, סוכות עבורי הוא הֶ-חָג.

אמנון: הוריי אמנם באו מבתיים מאוד דתיים, אבל הם עצמם היו אפיקורסים ולא הייתה אצלנו אווירה יהודית בבית. לא צמו ביום כיפור ולא חגגו את החגים פרט לליל הסדר ולפורים עם התחפושות.

ליד הבית שלנו היו שלושה בתי כנסת ולא נכנסתי אל אף אחד מהם. כשהייתי בכיתה ג' ילדים מהכיתה הזמינו אותי לבוא איתם לבית הכנסת בראש השנה, והצטרפתי. בית הכנסת הגדול של חיפה היה על הכרמל, 10 דקות הליכה מהבית. הגעתי לשם וגיליתי שמאוד מעניין לי. התחלתי ללכת לבית הכנסת בחגי תשרי, ובגיל 10 החלטתי שאני צם ביום כיפור. ההורים כיבדו את זה, היו סוגרים את דלת המטבח כדי שריחות האוכל לא יגיעו אלי. מאז אני צם כל שנה. לא מתוך פחד או בגלל שאני רוצה לכפר על עוונות. אני צם כי יש בזה הטהרות של הנשמה, לכן זהו היום הכי חשוב עבורי בשנה. החגים היהודיים מאוד חשובים לי. בתוך תוכי אני מאמין, לא באלוהים עליו כתב טשרניחובסקי "וַיֵּאֱסְרוּהוּ בְּרִצְעוֹת שֶׁל תְּפִילִין" (בסיום השיר "לנוכח פסל אפולו"). אני מאמין דווקא משום שאני רופא ועוסק במדע. כי משהו היה חייב ליצור את הפלא הזה שממנו התהוו החיים.

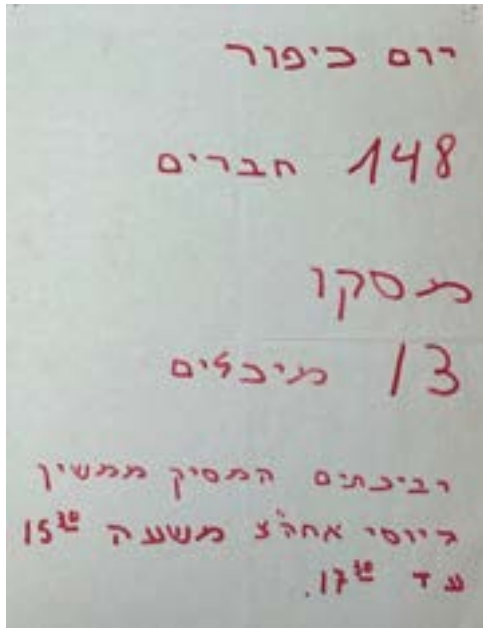
כך שראש השנה ויום כיפור הם החגים הכי חשובים עבורי. אני אוהב אותם, אני לא מפחד מהם (ולא חושב במושגים של שכר ועונש). אני אוהב לשמוע את תפילת "כל נדרי" ואת תפילת "ונתנה תוקף קדושת היום כי הוא נורא ואיום" שנכתב על פי האמונה על ידי רבי אמנון ממגנצה בעודו סובל עינויים נוראים, והתפילה מרטיטה את מיתרי הנשמה.

חגי תשרי מלווים אותי כל החיים. מעולם לא ניסיתי להקנות את האמונה ל**נועם**. נועם עצמו עומד על כך שנלך לתפילות ביום כיפור.

עברתי לגור בקיבוץ בראש השנה של 1992. ובערב יום כיפור העבירו בטלוויזיה במעגל סגור תוכנית. אני רואה במרכז שולחן עמוס כל טוב וסביבו מספר אנשים, והם דנים בכובד ראש בכל מה שקרה השנה. הייתי מזועזע ודליה הסבירה לי שככה זה אצלנו. איש באמונתו יחייה.

הקיבוץ הוא הבית היחיד שלי, שלא אחליף אותו בשום מקום. הוא כל כך יפה, והאנשים כאן יפים.

מאיר: אני נהגתי ללכת בילדותי עם סבא לבית הכנסת ביום כיפור ולשבת בו כל היום. היום הזה היה ממלא אותי פחד: "וּנְתַנָּה תוֹקֶף קִדְשֵׁת הַיּוֹם / כִּי הוּא נוֹרָא וְאִיּוֹם..." (הפתיחה של הפיוט "ונתנה תוקף").

צמתי מכיתה א'. גם בשנים הראשונות בקיבוץ נהגתי לצום. הייתי נוסע להורים לצום איתם. בקיבוץ היה מקובל בשנים ההם לעבוד ביום כיפור, ואפילו קשה יותר. אני זוכר שנה אחת, בתקופה שעבדתי בשלחין, שביום כיפור נשלחתי לקלטר בפרגוסון שדה של סלק סוכר שגידלנו מעבר לכביש. היה יום חם ובהיר, כשלפתע התקדרו השמים וניתך ברד נוראי. טוב, זה היה כנראה העונש על עבודה ביום כיפור...

מודעה מלוח המודעות [ארכיון ניר דוד]

שאלתי את מאיר ואמנון איזה חג קיבוצי מחגי תשרי הם אוהבים, ואולי במפתיע ואולי לא, שניהם מציינים את חג הביכורים דווקא. מאיר מספר לאמנון על השנים הראשונות בהם **נוח אשכנזי** היה הכהן הגדול, והילדים היו מגישים לו טנא עם ביכורים, אבל זה כבר לזמן אחר... אז נפרד במילים של אמנון על יפי המקום והזכות לחיות בו.

תודה לכם, מאיר ואמנון וחג שמח.

סמדר יחיאלי

בהמשך טבעי, נביא בעמודים הבאים סיפורים ותמונות מהעבודה בענפים
שנתנו פריים בסתיו וראשית החורף;
אסיף פרי האדמה ואסיף פרי הזיכרונות.

עמרם שורר – אשכוליות בטעם של פעם

באזכרה למשה'לה ברקוביץ, אשר נפרד מאיתנו לפני שנתיים, כתבתי: "פעם פרדסן – תמיד חבר", ואכן הקשר בינינו היה ייחודי, ועוד אחזור למשה'לה בהמשך.

הפרדס שלנו, הישן והטוב, הצמיח חברויות ולא פחות מכך – פרקי הווי, זיכרונות מחויכים ואגדות אורבניות, הנשמעות היום כמעט לא סבירות ואולי אף הזויות. אספר בהזדמנות זו על הצדדים הקלילים בענף, אשר מסתבר, לא נראו אז בעינינו משונים או אף מצחיקים.

כדי להגיע לשטח, התיישבנו על "העגלה הקטנה", השטוחה, ללא מושבים, הרתומה לטרקטור, והנהג בדרך כלל היה היותר מבוגר מבנינו. הצוות כלל את **שלמה קלס** (אשר לימים זכה בקטנוע משלו), והוא זה שישב על ההגה. מייד אחריו התייצב **אליהו פז**, ובסולם הגילים היורד התיישבו על מושב הפרגוסון **דני מאירי**, **משה'לה** וכותב שורות אלה.

משה'לה ברקוביץ, 1975
[אלבום משפחת ברקוביץ]

מן הסתם, העבודות נעשו על ידינו (תאילנדים – מי שמע עליהם?) – העברת קווים ובהמשך גרירתם על ידי הטרקטור, עד למהפך ההמטרה הקבועה. וכמובן גיזום, ריסוסים (כולל בלילות), כיסוח, דישון ועוד ועוד. הקטיף היווה את גולת הכותרת. זכורה לטובה סצנת תחנת העצירה בכניסה לסחנה, כאשר המוסדניקים יורדים בצעדים כושלים מהאוטובוס היישר להסעה לפרדס, שוב בעגלה רתומה לטרקטור, ואז שעתיים של הכול – חוץ מקטיף אשכוליות אמיתי... ובמקביל, בחלקה הסמוכה, קולות רמים בשפת בני הדודים מהכפר פקועה אשר בגלבוע, ונוסף בליל של שפות אירופאיות, של המתנדבים הזכורים לטוב, והרי לכם הגשמת חזון "עמלי כל העולם התאחדו!"

מאיר גלמן בדרך לצמרת [ארכיון ניר דוד]

עמרם על הצמרת, עם איריס בתו

[אלבום המשפחה]

משה'לה, רכז הענף, דאג לשלוט במגוון הנפשות ובליל השפות, ולזכותו עמד הכישרון לשפות – מאנגלית, דרך גרמנית במבטא יידישאי וערבית מושלמת, והוא בכלל נולד ברומניה הרחוקה... קבוצת הקוטפים הקבועה מפקועה, בראשותו של עבדאללה הקשיש, "קלטה" את ההזדמנויות שנקרו בדרכה ודאגה מעת לעת גם לביתה...

עם תום הקטיף, משה'לה רושם ומסכם, בשפתם כמובן: מי קטף וכמה, אך בכך לא תם הטקס. מעבר לשדרת הברושים העליונה, ולעיתים אף בשדה האספסת הסמוך, בצבצו שקים גדושים בפרי הצהבהב... מובן שהשלל הוחזר אחר כבוד, שהרי את משה'לה אין מצב "לסנג'ר". ולשאלתי, הוא בקריצה סיפר כי את כל ה"טריקים" הללו למד בסיירת שקד, ועליו בחיים לא "יעבדו".

ומי זוכר את הגיוסים של חברי הקיבוץ, בשבתות, בחגים ואף ביום כיפור ממש... ונדמה כי כבר אז "השמאל שכח מה זה להיות יהודי"...

את הפרי הובלנו בטרקטורים ועגלות המיועדות לכך לבית האריזה במפעלים האזוריים שלנו, ומכיוון שלא ניתן אישור מפרנסי המשק להיעזר במשאיות כי "העלות גבוהה מדי", נאלצנו לסכן את נפשותינו, כך ממש, תוך נהיגה בטרקטורים קטנים (שאינם מותאמים למשקל הפרי), ומתפללים שההימור יסתיים בשלום. לא אחת נקלענו לכמעט תאונות, וכן, גם עגלה הפוכה במורד הכביש והפרי מתגולל לכל עבר...

ועוד אנקדוטה אחת לפני סיום. זכור לנו איש ההדברה בן-עמי תמיר, אשר משה'לה כינה אותו "כצט" כשם חברת חומרי ההדברה בה שימש כסוכן. הלה היה מופיע, תמיד בצהרי היום, כאשר השמש קופחת, מסורק למשעי, מכנס קצר וגרביים לבנות מתוחות עד הברכיים, ומדובר באיש מבוגר, שנדמה כי נחת כאן מכוכב אחר... לשאלתי מה "הקטע" איתו, משה'לה לחש באוזני כי ברור שהאיש בונה על שתייה קרה במסעדה בסחנה, וברור שמוטלה רוז'ני יקבל אותו בחיוך רחב... דמויות רבות, משונות לעתים פקדו אותנו, הצוות, אך תקצר היריעה ולא לכך התכוון המשורר והעורכת הנכבדה.

אלה היו ימים והפסטורליה, הנוסטלגיה – כנראה לא יחזרו עוד.

הפרדס, שהשתרע מחורשת בית אלפא במערב ועד למעיין התאנה במזרח, ייזכר עבורי כסיפור של תחילת דרך, תום נעורים וגם ימים של ישראל אחרת, אשר לא נותר אלא להתגעגע אליה ולקוות שעדיין יש בחוץ פרדס מבלבל, עם שיבר מטפטף, ושם נשב ונחלום, כמילות שירו היפיפה של אריק סיני.

מימין: ניב פירני, תמיר שפר, עמרם שורר ומשה'לה ברקוביץ

[אלבום משפחת ברקוביץ]

תעשייה מקומית של יין רימונים – נזכר בערגה נועם יחיאלי

לקראת סוף עונת הרימונים, היה מקובל שאת הפירות שלא יצאו לשוק, השאירו לחברים לתעשיית מיץ רימונים. את המיץ סחטה מכונה שהייתה מורכבת מידיית גדולה, ובחלקה התחתון הייתה קערה גדולה אליה קלח המיץ.

כל משפחה קיבלה כמה ארגזים מלאים רימונים. אני לא יודע איך התנהל "סידור העבודה" שקבע את לוח הזמנים, אבל כל משפחה הגיעה בזמנה אל מכונת הסחיטה, שם חיכו לה הארגזים עם הפרי שהובאו מהמטע על ידי צוות העובדים: **אהרון יכין** (דוקר), **אריה טייכמן** ו**עובד יגאל**. אני זוכר את סחיטת הרימונים כטקס שכל בני המשפחה לקחו בו חלק. בעיני הילדים זה היה מאורע בל יימחה. הרימונים נחתכו לרוחב, וכל חצי רימון הונח בתורו על מכונת הסחיטה. אבא היה מוריד את הידיית בכוח והמיץ היה ניגר לקערה. כשהקערה התמלאה, אבא היה מעביר את תכולתה בעזרת משפך גדול לבקבוק ענק, שהכיל להערכתי בין 10 ל-20 ליטר. כשהבקבוק התמלא, הוסיפו לו הרבה סוכר וסגרו עם כילה, כדי לאפשר למיץ לתסוס. את הבקבוקים השאירו לפרק זמן באיזה מקום איחסון באזור המטבח. על כל בקבוק נרשם שם המשפחה. כשהיין הבשיל, אבא היה מעביר את תכולת הבקבוק הגדול לבקבוקים קטנים, שוב בעזרת משפך שהייתה בו גם מסננת שניקזה את הפסולת. את הבקבוקים לקחו אחר כבוד לחדר ההורים. כשנסענו לביקורים מיוחדים, הבאנו איתנו תשורה: בקבוק יין רימונים, או כשהיו מגיעים אלינו אורחים, הם היו מתכבדים בכוס יין. אני זוכר שמאוד אהבתי את היין הזה, הייתה בו חריפות אלוהולית אבל יותר ממנה – הוא היה מתוק. היין הזה נשמר שנים, ואצלנו איפסנו אותו בבוידם. אני מעריך שהיין הזה היה חביב במיוחד על ההשלמה, ועל יוצאי מזרח אירופה בכלל, יותר מאשר על ילידי הארץ. אולי בגלל הלהיטות אחר המתוק...

הטקס הזה של הכנת יין מרימונים נמשך כמה שנים בשנות החמישים. מטעי הרימונים חוסלו בהדרגה, ויחד עמם חוסלה גם התעשייה הזעירה הזו.

והיכן כל זה התרחש? המסחטה עמדה באורווה. למה שם? אין לי מושג. האורווה הייתה מבנה מאורך, שעמד בכיוון צפון דרום, היכן שהיום עומד הבית של משפחת יעקובי. מהקיר הצפוני נמשכה רחבה מרוצפת, עליה עמדה המסחטה.

[מוזמנים להעביר לי תמונות מכרם הרימונים או מסחיטת הרימונים, וכמובן זיכרונות

ואנקדוטות, העורכת]

חברה צלילה! חברה צלילה!
 אנה, ראה/י פניה זאת כאשר אלק!
 האם סימנת כבר את מכסת
 האוסק (24 ש' אוסיק)?
 בחציה וכן — כל הכבוד!
 בחציה ולא — את/ה מוזמן/ת
 לסיועם בהקצתם

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

תמונות מהמסיק
 [ארכיון ניר דוד]

על סולמות, מי מזהה?

למעלה: שלמה הכהן
 מימין: מריאן ולדמירסקי
 ויצחק ולדן

תמונות מהבציר והטיפול בפרי

שלומית חרמוני
[אלבום שלה]

עבודות שינוע ארגזי פרי מהסככה

למעלה: מרצל ויאיר נשר

[תמונות: יאיר נשר]

תמונות מהגדיד והטיפול בפרי

[ארכיון ניר דוד]

חודש אוקטובר בתרבות

חודש נוסף של לחימה, ויחד עם זאת מנסים בבועה הקטנה שלנו להמשיך את חיינו כסדרם.

פתחנו את החודש ב"מופע פתיחת השנה". זה היה ערב מרגש, חגיגי שמילא את הלב. ערב של גאוה על

הכישרונות הרבים שיש במחוזנו, מי בנגינה, מי בשירה, בפרפורמנס ובהפקה.

לכל המוכשרים שכבשו את הבמה, נרצה לומר תודה על חזרות והכנות אין סופיות ועל שנתתם לנו לערב אחד

להתנתק ולהרגיש מאושרים. אתם פשוט נפלאים!!

על ההפקה המוזיקלית, והובלה בנגינה:

דורון זילברבוך, יואב שטילרמן, רונן ויטמן, אייל צרפתי, ענב וגנר וארנון אנוך.

המוכשרים שעל הנגינה והקולות היפים:

עידן איזמירלי, בועז ויטמן, ענב וגנר, אוריה קהת, הדר ברקוביץ, יערה וגנר, אדוה וגנר, שלו נימרי, נרי לסקי,

עמרי שטילרמן, עמית עבודי, שרון גורן, נילי צרפתי, אורלי ארטל, מתן עסיס, סהר צרפתי, עמית צרפתי,

עמנואל אסאן, עומר סלע ועינת פרנקל.

תודה מיוחדת למשה גרינברג שבלעדיו כל זה לא היה מתגשם ומתקיים.

כמיטב מסורת ראש השנה,
אירועי החג החלו בהכנת
איגרות ברכה.
ביום שבת בנחת וברוגע
הגיעו נציגים בכל הגילאים
ליצור ולגזור, לכתוב
ולהדביק אגרות ברכה
לשנה החדשה.
היה נהדר לראות כיצד
כולם עובדים, מכינים
ומקשטים בחדוות היצירה.

תודה ללאה שורץ, עדי מלכין, טל קקון,
יעל קרונר וגל ווליאנסקי שהכינו, תפעלו,
גזרו, הדביקו וסייעו בהכנת הברכות.

והנה הגיע ערב השנה החדשה, ובסימן מעברים ורגשות מעורבים, ציינו את ראש השנה החדשה בטקס מרגש. עם התינוקות החדשים, עם בוגרי גן ניצן שעלו לכיתה א' וקיבלו את שמם – קבוצת עוגן, עם בוגרי כיתה ו' שעולים לחטיבה – קבוצת עיט ועם מסיימי כיתה י"ב שפורשים כנפיים – קבוצת כפיר.

תודה לצוות ראש השנה – ענבר דותן, תמר מאירי, לינה איזמירלי ולאה שורץ.

תודה לנוהר רבטל שכתבה את הטקסטים, לעדי מלכין וטל קקון על תפאורה מדהימה, לבועז ויטמן ומיכל ויטמן על ההנחיה, אתם אלופים!

לצוות המוזיקלי: רונן ויטמן, אדוה וגנר, יערה וגנר, ענב וגנר, דגנית סברנסקי ותום.

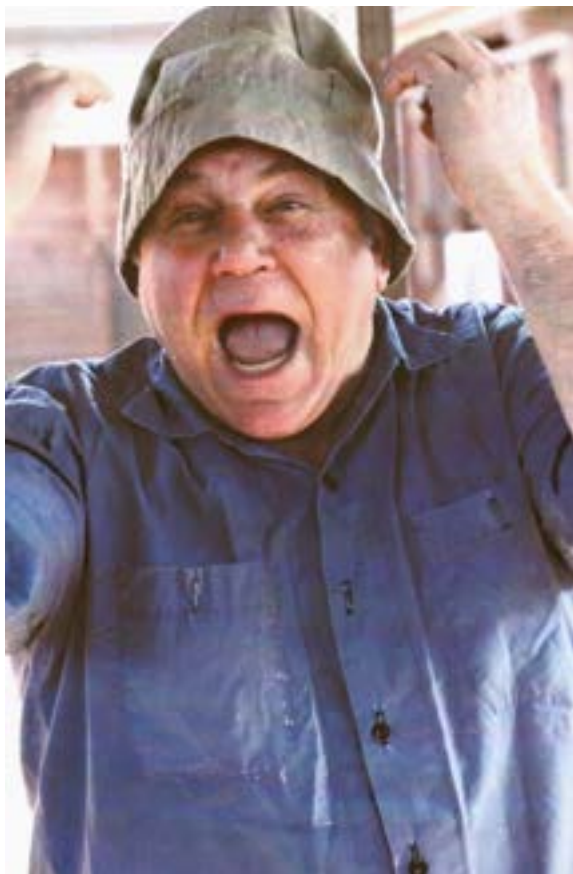
לקבוצת עיט על מטעמי הקפה ותפעול העמדות. ולכל משתתפי הטקס שברכו ולקחו חלק.

בערב החג חילקנו לכל משפחה את הספר "בין הגלבוע לאסי" שכתבה יוני צין. תודה ליוני על הספר המופלא ועל כתיבת איגרת ראש השנה הקיבוצית שניתנה איתו.

בערב החג התבשרנו שיקיר התרבות דודו לבני הלך לעולמו.
דודו היקר היה חלק בלתי נפרד מחיי התרבות בקיבוץ לאורך
השנים והוא יחסר לנו מאוד.

יהיה זכרו ברוך.

כמה צחקנו עם יאנק של שושנקה

וּלְבָנוֹ אֶתֶן שִׁבְט־אֶחָד לְמַעַן הִיְוֹת־נִיר לְדָוִיד

[מלכים א י"א:ל"ו]

שבת יפה ונעימה הגיעה ובבוקר חדר האוכל פתח דלתותיו והתכנסנו כולנו ליצור עפיפונים.

אט אט השולחנות התמלאו ביוצרים צעירים, משפחות, סבים וסבתות וכולם יצרו עפיפונים לתפארת.

תודה ללינה איזמירלי (וכל משפחתה) ולגיל טובין על מחשבה ויצירתיות אין סופית כיצד לחדש ולשפר את העפיפונים ולהצליח לראותם אי שם בשמיים.

אחר הצהריים בגינה הקהילתית יצאנו להעיף את העפיפונים ואת המשאלות לשנה החדשה.

היה זה מחזה מרהיב לראות את העפיפונים בשמיים ואת הילדים וגם המבוגרים מאושרים בחלקם על הצלחה זו, ומי שלא הצליח מוזמן לנסות שוב בשנה הבאה. תודה לגד"ש שסידרו את השדה לכבודנו.

לאירועי חודש תשרי, הצטרפו החל משנה שעברה גם ימי הזיכרון לאסון השבעה באוקטובר. כבר שנה והלב עוד שם, ואנחנו עדיין בעיצומה של הלחימה. בערב ה-7.10 התכנסנו להורדת הדגל לחצי התורן, לזכור את הנרצחים ולאחר מכן הוקרן הטקס הלאומי בבית התרבות.

קיימנו מפגש מרתק עם **אסף ארטל**, בן הקיבוץ, שהיה מנהל הקהילה של קיבוץ כיסופים ב-7.10. אסף שיתף וסיפר על מאורעות אותו היום והתקופה שלאחר מכן. היה מפגש מרגש ומטלטל.

בהמשך יצרנו יחד את "כנפים של בובה", פרוייקט קיימות קהילתי לזכרה והנצחתה של משפחת קוץ ז"ל מכפר עזה, שנרצחה באותה שבת שחורה. בני המשפחה הביאו אור, אהבה וצחוק למרקם החיים הקהילתי ביישובי העוטף.

כנפים של בובה – על הקיר הצפוני של המרפאה

נפגשנו אחר הצהריים, רוח נעימה מלטפת, והתחלנו בעבודת המיון של הצעצועים לפי צבעים, ובנות "הנקודה" בהובלת **כלנית מלכין** החלו במלאכת ההדבקה. הכנפיים יצאו מלאות עוצמה וגאווה וניתן לראות אותן מכל עבר.

תודה למועדון רותם שאספו צעצועים ולכל הקהילה שנרתמה לתרום.
לילדים ולהורים על מיון הצעצועים ולבנות "הנקודה" על ביצוע נפלא ומרגש.

בערב הכיפורים התכנסנו למפגש בנושא "בין אדם לחברו – התנהגות מוסרית בראי הפילוסופיה", בהנחיית יותם שטיינבוך. המפגש עסק בשאלה, כיצד ראוי לנהוג בין בני אדם בעיניים פילוסופיות? ובתשובות שנתנו לה הוגים שונים. עסקנו בשאלה האם יש מוסר אחד לכולם? האם הכוונה היא העיקר או שמא התוצאה? וכיצד אפשר לבחור בין גישות מוסריות שונות? התנהל שיח פתוח, מכבד ומעניין. תודה לכל המשתתפים ולאושרית שטילרמן על הארגון.

"פטיש, מסמר / ניקח מהר / סוכות לבנות / בנים ובנות" ... נפגשנו לבניית סוכה קהילתית. על המחצלות יצרו שרשראות צבעוניות, על השולחנות הדביקו קישוטי פרחים וקישוטי נייר ומסביב בנו סוכה יפה ומרשימה. תודה לכל הבונים והבונות, המקשטים והמקשטות! ותודה מיוחדת לגד"ש על כפות התמרים, בזכותכם יש לנו סוכה מפוארת!

חגיגה ראשונה בסוכה: ערב בינגו ופא"ב. ערב מהנה ומשחרר, יין כיד המלך ובירה צוננת לחפצים. מספרים מתגלגלים, מוזיקה, תופים ולא מעט זוכים במיטב הפרסים. תודה למעיין אביגד על הנחיית הערב, על חוש ההומור שלך והחדות, אין עליך!! תודה להילה דגני ועידן איזמירלי על הבחירות המוזיקליות ועל הליווי בתופים.

חגיגה שנייה בסוכה: ארוחת דוכנים מפנקת בחד"א, תודה לענבר והצוות על ההפקה של כל "אוכל הרחוב" שכולנו אוהבים. ובמקביל טורניר בראול סטאר שובר שורות, המוני ילדי הקיבוץ שלקחו חלק ואף זכו בפרסים!!

תודה לסופרדק על החסות, ותודה ענקית לתומר מורגן על היוזמה, ההפקה והביצוע!! תודה לאייל עמיחי על התמיכה והליווי הטכני.

חגיגה שלישית ואחרונה בסוכה: המוני ילדים צעירים באו לשעת סיפור עם מיכל (ויטמן נאור) ובילי שסיפרו את הסיפור "סוכת החברים" (מאת שלי זקן). היה כיף!! תודה מיכל ובילי אתן נפלאות!

נסיים בברכת בשורות טובות ונתראה באירועים הבאים. בחודש הבא מצפה לנו טיול קיבוץ להרי אילת... להתראות,

ענת ונעמה

שנה למלחמה

אצלנו

בקהילת המפונים

באמנות

דגנית סברנסקי – "על אושר צריך להחליט" (מיקי גורביץ')

בחודש אוגוסט הגיע יום הולדתי שחל השנה בצמידות לט"ו באב, וכל הפעמונים צילצלו שהגיע הזמן לחגוג.

- אולי נחגוג לך יומולדת בתל אביב? כבר שנה שלא יצאנו. לים, לסרט, למוזיאון...
- איך??? אני שואלת את עצמי. איך??? מי חוגג? מה חוגג?

אבל היום התקרר, והבנתי שנוסעים ושאין ברירה. בלב כבד ורוח נכאה התארגנתי לבילוי של 24 שעות בעיר ללא הפסקה...
אייך???

החלטתי להיות מאושרת. להתנהג כמו מישהי שיוצאת לנופש חלומותיה בעיר האפשרויות הבלתי מוגבלות. להתרגש מכל רגע, להתלהב מכל שטות – בתקווה שמהו מזה ידבק בי.

פצחתי בהכנות. צבעתי את הציפורניים בטורקיז כהה – אני???, גיהצתי שמלת פרחים – אני???, שמת בגד-ים בתיק – אני??? ניתקתי את הטלפון (טוב, לא באמת, שמתתי אותו על שקט). תפאורה מושלמת של אושר. על אושר צריך להחליט!

תל אביב היתה אדישה כלפינו. קיבלה את פנינו בפקקים אינסופיים, וחום מהביל ודביק. אבל אנחנו יצאנו לחופש! על אושר צריך להחליט!

היו אלה ימים של אחרי עוד סיכול ממוקד באיראן ומדינה שלמה חיכתה בהכנעה למכה שתנחת – אבל אנחנו יצאנו לחופש! על אושר צריך להחליט!

בבית המלון תכננתי לדבר כמו תיירת שזה עתה ירדה מהמטוס, אבל נתקעתי כשהבנתי שאני לא יודעת לשאול באנגלית: "איפה הממד?" כדי שלא תדאגו אספר גם לכם מה אמרה הפקידה: במקרה של אזעקה המרחב המוגן הוא חדר המדרגות והחדר שצמוד אליו. תודה.

מסתבר שקיבלנו את חדר 13 בקומה 13. אוי ואבוי. שלחתי לילדים מיקום. אם יהיה צריך לחפש אותנו בין ההריסות שידעו לפחות היכן נראינו בפעם האחרונה.

סחבנו את תיקינו ושקיותינו במסדרונות המלון, טובעים בשטיחים העבים ושואפים אל קרבנו אויר של הרפתקה. מפריחים נשיקות וקריאות התפעלות באנגלית בסיסית, אקסלנט! וונדרפול! הו לוק את דאת!! מהדהדים לעצמנו את חופשת החלומות החלומית שלנו, מתפוצצים מצחוק של שיכורים במעלית ומשתדלים לא להקשיב לחשש הקטן המנקר בקצה הראש: האם נזכה לראות את אור הבוקר?

הופתענו לטובה: החדר נקי ומעוצב בטוב טעם, צמוד ממש לחדר המדרגות והחלון שלו היה חלון קצת מוזר וקצת מוכר: מרובע ומשוריין מהסוג של... ובכן... קיבלנו את החדר שהוא ממד! יש!!! אחרי שהעפנו מבט מתפעל על תל אביב המוארת באור יקרות סגרנו את רפפת הברזל, והרגשנו בטוחים כמו אבירים במבצר, נינוחים כמו טיילים במדבר תחת שמיים זרועי כוכבים, ושמחים כמו אנשים שהחליטו להיות מאושרים.

"מִלְחָמָה שְׂאֵף פֶּעַם לֹא דִי לָהּ / הִיא עֹכָשׁוּ בְּמָקוֹם אַחֵר". [יהודה עמיחי]

אפשר לנשום.

איך עברה אצלנו השנה של מלחמה; ריאיון משלים עם גדי ורולקר, הרבש"צ

סמדר יחיאלי

בחודש יולי האחרון ראיון שלמה גלזר את גדי על מכלול פועלו כרבש"צ בעשור האחרון.

לציון שנה למלחמה, אנו משלימים את השיחה, כדי לקבל תמונה על ההתארגנות הביטחונית שלנו בשנה זו.

גדי, באותה שבת ארוכה של ה-7 לאוקטובר, למי הייתה שיחת הטלפון הראשונה שעשית?

נדמה לי שהטלפון הראשון היה לקבוצה של ביטחון ומנהלים. התכנסנו במשרדים; לביא, לימור, אשר ובועז, בין היתר לנסח הודעה לציבור. לפני כן בקבוצה של הרבש"צים קיבלנו עידכון ותמונת מצב מהמ"פ האיזורי שלנו (אנחנו שייכים לחטיבת הבקעה). ידענו שהחזית רחוקה מאוד מאיתנו, אבל צריך להתכונן לאפשרות של התלקחות בגזרת ירדן (אפקט הדומינו). בהתאם למיקום של כל יישוב נקבע תחת איזו רשות הוא. ישנם יישובים (כמו בית אלפא) שהכתובת שלהם בנושאי בטחון היא מג"ב. הכתובת שלנו בענייני בטחון היא הצבא, וליותר דיוק; חטיבת הבקעה. זו הסיבה לכך שראינו מופעים שונים של שמירה ביישובים שונים.

מה עושים? איך מתארגנים?

הפעולות הראשונות היו לעדכן את כיתת הכוננות שלנו, החתמתי אותם על נשקים וניתנה הנחייה להתחיל להסתובב עם נשק בקיבוץ ולגלות עירנות. השומר בשער התבקש להקפיד על הנכנסים. הגברנו סיורים ובימים הבאים איישנו את החמ"ל 24 / 7, בתורנות של צפייה במצלמות שעל הגדרות. היה כוח גדול של מתנדבים לכל המשימות. הצבא התעשת מהר והוציא נוהל של גיוס מילואים לשמירה על היישובים. בדרך כלל אלה היו גברים ששירתו בחטיבת ההגמ"ר (הגנה מרחבית), מרביתם היו חברי הקיבוץ שאלו היו המילואים שלהם; שמירה על הגדרות ובשער, יום ולילה. עם הזמן קיבלנו מהמועצה מכשירי קשר טובים יותר ורכשנו ציוד מתרומות, למשל רחפן טרמי, שיועד לזהות גופים בעלי חום גבוה. אם הודיעו על מתח במקום מסויים במרחב שלנו, העלנו אותו לסיור סביב הגדרות. דיי מהר פיזרנו על הגדרות מחסות בטון, חלקן הבאנו מהליזר טאג. הנוער מילא שקי חול והכל התנהל למופת בזכות מספר גדול של מתנדבים (בחשבון לאחור התברר שביישוב שלנו מספר המתנדבים היה הגדול ביותר באיזור. התחלנו עם 90 מתנדבים!) הגדלנו את כיתת הכוננות, והיא מונה 16 איש. כיתת הכוננות הוקמה ב-2016, אבל לאחר שנה היא פורקה. עם תחילת המלחמה היא חזרה לפעול, ואיתה תרגלנו תרחישים שונים של פעילות פח"ע בתוך הקיבוץ.

המדינה הקצתה מדריכים לכל כיתות הכוננות היישוביות, והם הגיעו הנה לאמן; כיבוש יעדים, הסתערות על בתים, איגופים, חילוץ בני ערובה, טיהור בתי ילדים ועוד. היו אימונים לשימוש באקדחים (בשנה האחרונה הרבה חברים רכשו אקדחים) ומטווחים לנשק ארוך. חוץ מכיתת הכוננות שלנו הוקמה גם קבוצה הנקראת "עמדות ברזל". שם נמצאים אלו שאמונים על ההיקף של היישוב. במקרה הצורך הם מוקפצים אל הבטונדות הפזורות על הגדר. קבוצה נוספת הם של תצפיתנים. במקרה הצורך הם מוקפצים למבנים גבוהים בקיבוץ, ועם משקפות (חלקן משקפות לראיית לילה) ומכשירי קשר, מעבירים מידע לקבוצות השונות. בחודשים הראשונים הייתה הנחייה של הצבא לסייר במשך היום באיזורי הומי אדם, כמו חדר אוכל, בתי ילדים, פעילות על הדשא, בצימרים ועוד. זה היה חלק מהמשימות של המתנדבים, או של אלו שגויסו למילואים לשמירה על היישוב.

גדי, קיימת בציבור תחושת מוגנות וביטחון?

כמו בכל המדינה, גם אצלנו יש רגישות יתרה. בעיקר בחודשים הראשונים, אנשים היו חדים ורגישים לכל רעש ולכל אדם לא מוכר. קיבלנו הרבה טלפונים והרבה הקפצות. אני מגיב לכל קריאה ועונה לכל פנייה. אני מדגיש שניתן לפנות תמיד אלי, אל לימור, אל חגי, כל פנייה תזכה לבדיקה ותשובה.

מה המצב במקלטים? הם במוכנות טובה?

בוודאי. (צוחק). אני צוחק כי כשקיבלתי את התפקיד ב-2015 המקלטים היו מתחת לכל ביקורת, רובם הפכו למחסנים עבור ציוד של חברים. היו מקלטים עם רטיבות. תוך כמה שבועות מהרגע שהצבא ופיקוד העורף הנחו אותנו לפנות מקלטים – אחרת הם יגיעו וינעלו מקלטים שאינם שמישים – המקלטים פונו ואז המועצה שלחה אנשים לצביעה, לתחזוק, איטום, ריצוף – כל מה שהיה נחוץ. פיקוד העורף מתקצב את המועצות והן שולחות כל חצי שנה אנשים שיוודאו שהמקלטים במוכנות טובה. אחרי ה-7 לאוקטובר ביצענו נעילה פנימית של דלת המקלט והוספנו אינטרנט בכל מקלט כדי שניתן יהיה לתקשר עם החוץ. כל מקלט מאובזר במוצרי בסיס כמו מים וכסאות ישיבה. האור במקלטים דולק 24 שעות כדי לאפשר ירידה בטוחה. הכשרנו דרכי גישה נוחות למקלטים במקומות שהיה צורך בכך, והסייר, או אני יורדים לפחות פעם בשבוע לכל המקלטים כדי לוודא את כשירותם. אני מאמין שמצב המקלטים משרה אף הוא תחושת ביטחון.

ושוב, נודה ונודה לגדי ולכל האנשים המהווים את חגורת הביטחון שלנו ותרומתם לתחושת הביטחון היישובי אינה ניתנת למדידה.

"הכי קשה זה חוסר הוודאות" – סיפורה של קהילת מפונים; שלמה גלזר מראיין את מיכל גליקמן, מנהלת קהילת המפונים

מיכל גליקמן מהגושרים היא מנהלת קהילת המפונים בקיבוץ (יש תפקיד כזה). בתוקף תפקידה היא מייצגת את קהילת המפונים בקיבוץ מול המועצות האזוריות המקוריות והעיר שלהם: גליל עליון, מטה אשר ועיריית קריית שמונה, ובה בעת מול הנהלת הקיבוץ והמועצה האזורית שלנו. בנוסף לקושי האישי/משפחתי שלה, היא מהווה "קולט ברקים"; כתובת לקשיים ותסכולים, מתווכת ומגשרת. מורכב ומאתגר.

תעודת זהות

מיכל גליקמן נשואה **לאלמוג**, אמא ל**נוגה** בת חמש וחצי ו**זיו** בן שלוש וחצי.

"באנו מהגושרים וסוגרים שנה בניר דוד. בעלי ואני לא בני קיבוץ ולא מהגליל. הכרנו במכללת "תל חי" בה למדנו ביו טכנולוגיה. אחרי החתונה החלטנו שאנחנו בונים את חיינו בגליל ואנחנו שם 12 שנים. בשנים האחרונות חווה הצפון התפתחות מדהימה, עשרות סטארטאפים של הייטק, פוד טק. אלמוג בעלי היה חלק ממיזם שנקרא "החולה וואלי" שמאוד הצליח ואני התחלתי לעבוד בחברת ביוטק במיזם מקביל. אנחנו חלק מקהילת הגושרים. שכרנו בית במרכז הקיבוץ וקנינו לאחרונה בית בקיבוץ שכן, האופק היה בהיר והכל נראה מבטיח וטוב. ואז הגיע ה-7 לאוקטובר.

מיכל ובתה נוגה

הגושרים לא פונה מיד, " – היא משחזרת – "ב-8.10 מחשש לחדירה של חיזבאללה, המועצה האזורית ביקשה מכל מי שיכול להתפנות ל-48 שעות. ארצנו טרולי והתארגנו ליציאה. לפני שעזבנו הספקנו לראות את הטנקים הראשונים מגיעים לקיבוץ ואת השריפות ולשמע את האזעקות. בימים הראשונים היינו ברשות עצמנו וב-18.10 הגיעה הודעת הפינוי הרשמי מטעם המדינה. קהילת הגושרים פוזרה ב-12 מלונות שונים בסובב כנרת. לנו לא התאימו המגורים במלון והתלבטנו יחד עם עוד שבע משפחות מהקיבוץ לאן הולכים במטרה להישאר ביחד.

איך הגעתם לניר דוד?

"הגיעה לכאן משפחה אחת מהגושרים בעקבות אביה מנצור מיד מרדכי, שדיווחה לנו שניר דוד קולטים את מי שמגיע. התקשרתי ואמרו שיש רק חדר אחד פנוי, אבל היינו כאמור שמונה משפחות אז זה לא התאים, אבל נשארנו בקשר. עברנו לנחשולים ומשם לקלייה ואז יום שני בערב מתקשרת אלי טל קקון ואומרת התפנו שמונה בקתות ושנגיע מיד כי זה יתמלא תוך שעה. אבל היינו בקלייה. אז היא הסכימה שנבוא למחרת בבוקר. ארזנו בלילה וב-11 בבוקר הגענו לקיבוץ ומאז אנחנו פה. במהלך הזמן הצטרפו עוד כמה משפחות והיינו כאן 16 משפחות מהגושרים, מגובשות סביב הילדים. ובעצם היינו מין קיבוץ קטן בפני עצמו. לקראת הקיץ, כשהתברר שלא רואים את הסוף ושנת הלימודים הבאה לא תהיה בגליל, כל משפחה עשתה לעצמה הערכת מצב. חלק טסו לתאילנד, אחרות עברו לעמק יזרעאל או למקומות אחרים. נשארנו 3 משפחות מהגושרים ובסה"כ נשארו בניר דוד במתחם הצימרים 14 משפחות. אני משערת שמי שילדיו כבר השתלבו במסגרות ולומדים בבתי הספר באזור, יישאר כאן עד שנחזור הביתה."

כמה שבועות אחרי שבאנו לפה הוצאנו חולצות (כשחשבנו שאוטוטו חוזרים הביתה, כתבנו בחולצה רק את שנת 2023). חלק מהתושבים בקיבוץ זיהו אותנו רק לפי החולצות.

חולצת הנדודים האופטימית:
או-טו-טו חוזרים הביתה

איך זה לחיות עם שני ילדים בצימר כדירת קבע?

"לומדים להסתגל", – היא נאנחת. "בחודשים הראשונים היינו בהלם והסתדרנו עם מה שיש. שבועיים אחרי שהגענו נסענו להגושרים לקחת אופניים ומשחקים. אח"כ לארגן ציוד חורף שהיה חסר. מתרגלים. ניצלנו הרבה את הדשא והסביבה. במשך הזמן התארגנה מכבסה משותפת וארגנו מטבח בחוץ. בסה"כ זה מאוד לא פשוט, אבל לומדים במשך הזמן להישען על הקהילה. להיעזר אחד בשני. כל אחד דאג למשהו ולאט לאט התפתחה שגרה."

את ממלאת את תפקיד מנהלת קהילת של המפונים. מה בעצם תפקידך? מי בחר אותך? האם המפונים רואים בך כתובת ומקבלים את סמכותך? מי משלם לך את המשכורת?

"בחודשים הראשונים כאמור, כולנו היינו בהלם. בהתחלה היינו אחד עם השני מהגושרים. אח"כ התברר שיש עוד חבר'ה מהגליל; מדפנה, מחניתה, זרעית, קריית שמונה, ויש חבר'ה מהדרום; מיד מרדכי וגברעם. בהתחלה הקיבוץ באמת לקח על עצמו לדאוג לכל מחסורנו והתקבלנו בזרועות פתוחות של המוסדות והציבור. בדצמבר התקיימה פגישה שלנו עם מוסדות הקיבוץ (היו מעל 400 מפונים ילדים ומבוגרים) בה נאמר שחייבים להתארגן ולייצר דפוסי עבודה משותפים כי במקביל ל"קיבוץ המפונים" יש גם קיבוץ בשגרה וצריכים ללמוד להתנהל ביחד. התבקשנו לבחור נציגות שלנו כדי שיהיה מול מי לדבר, כי בלתי אפשרי לקיים קשר עם כל משפחה בנפרד. אז התחיל דיבור בינינו המפונים שצריך לבחור נציגות. אבל זה היה מוקדם מידי ובמצב וההלם בו היינו, כל אחד היה עמוק בענייניו וזה לא ממש התקדם."

כעבור כחודשיים, בפברואר, כשהיה ברור שהמצב הזה לא הולך להסתיים במהרה, פנו אלינו מהתיירות שאתר הצימרים באחריותם והם גם אלו שחתומים על ההסכם מול המדינה, וביקשו שנמנה נציג מטעמנו או שהם ימנו איש מטעמם שאנחנו נכיר בו כאיש קשר, כי מאוד קשה להם להתנהל מול כל אחד בנפרד. הייתי בישיבה הזאת ובדיוק עזבתי את העבודה שלי שעברה לקיסריה. הרגשתי שזה ממש נכון לי והגשתי מועמדות. אף אחד אחר לא רצה, כך שהמועמדות שלי התקבלה בשמחה ובתמיכת המפונים האחרים, וקיבלתי את התפקיד. היום יום שלי הוא בעיקר מול התיירות. הנהלת הקיבוץ תומכת ומסייעת. כחלק מהתפקיד אני בקשר עם נציגי המועצות גליל עליון, מטה אשר ועיריית קריית שמונה, שמאוד תמכו במהלך ברמה העקרונית ופחות ברמה הכלכלית. המועצה האזורית שלכם בתמונה וקהילת קליבלנד שמאוד תומכת בנו גם כלכלית" (הערה שלי, ש.ג.: למועצה האזורית עמק המעיינות יש ברית "ערים תאומות" עם קהילת קליבלנד מזה שנים רבות והקשר נוצר דרכה).

מי בעצם מעסיק אותך?

"המשכורת שלי משולמת בחלקה ע"י התיירות וחלק ע"י קהילת קליבלנד. אני מודה שלא הבנתי את מורכבות וגודל האתגר בתפקיד הזה ובמורכבות בעבודה מול כל כך הרבה גורמים שהקשב שלהם לא תמיד קיים, כי הם עסוקים במאה ואחד עניינים בוערים אחרים. אבל זה נבנה תוך כדי תנועה והתפתח. לקח לי גם זמן להבין מי הכתובת הנכונה לכל צורך או בעיה ולפעמים זה יותר מכתובת אחת."

קהילת המפונים רואה בך את הנציגה שלהם ומקבלים את הסמכות שלך ?

"לרוב זה מתנהל בטוב ורואים בי כתובת שמייצגת. זה בהחלט לא פשוט להעביר את המסרים ולמצוא פתרון לציבור מגוון שכל אחד מתמודד אחרת עם המצב. יש לא מעט קשיים ומצבים מורכבים שחייבו אותי להרבה רגישות והכלה. אני נעזרת בעובדת סוציאלית שעובדת איתנו. אני חושבת שמצאנו יחד את הדרך ונותנות תשובות ופתרונות סבירים."

כדוגמא למורכבות היא מתארת אירוע ומורגש שנצרב בה קשה: "בפברואר אמרו לנו שביוזמי נצטרך לפנות את הבקתות כי זה אתר נופש שאמור לחזור לפעילות. במצב ההלם שהיינו בו, 4 חודשים נראו לנו כמו נצח, וכולנו קיוונו שבקיץ נחזור הביתה. אז ההודעה עברה בשקט: עד יולי אלוהים גדול והכל יהיה בסדר. החודשים עברו והמועד מתקרב ואנחנו לא יודעים מה לעשות ולכן ללכת. בתחילת הקיץ כשהיה ברור ששום דבר לא עומד להשתנות פניתי להנהלת התיירות ולקיבוץ ואמרתי אין מצב שנעזוב, כי אין לנו לאן ללכת. קשה להגיד שזה נפל על אוזניים קשובות. אני חייבת לציין שבקיבוץ (חברים והנהלה) היתה הבנה למצבנו והיתה הירתמות לסייע לנו להישאר. אבל מאז משהו השתבש מול התיירות."

המסר שלהם היה: אנחנו מבינים שהרבה זמן הייתם פה רק אתם וכרגע זה ה"בית" שלכם, אבל בהדרגה כל בקתה שמתפנה חוזרת לשרת נופשים, ומי שזה לא מתאים לו יכול לצאת..."

"אין ספק שקיים מתח מובנה כאשר אתר תיירותי מכיל מפונים. התיירות נזקקה לזמן על מנת לשפץ את הבקתות ולהכשירן לאורחים. אנחנו זקוקים לבית הזמני שלנו. שיקולים עסקיים התנגשו עם שיקולים חברתיים, שילוב קשוח המחייב הרבה שיתוף פעולה ורצון טוב."

מה סדר היום שלכם?

"חלק עובדים מהבית, חלק נוסעים למקומות העבודה שלהם מחוץ לקיבוץ. בעלי למשל עושה את הדוקטורט שלו בטכניון אז הוא רוב השבוע נמצא בחיפה ומגיע לקיבוץ בסופי שבוע. כל אחד מתארגן. יש כאלו באבטלה, יש כאלו שבני הזוג בכיתות כוננות אז האישה נשארת כאן לבד תקופות ארוכות. נוצרה מה שאני קוראת לו "שגרת חירום".

חשוב לציין כי במצב הזה יש גם צד נוסף וזה הקיבוץ, שבאמת עשה מאמץ גדול מאוד ונרתם וחברים פתחו את הלב, וצריך לזכור שבימים הראשונים שהגיעו הנה כ-400 מפונים והמשמעות היא שהקיבוץ הכפיל את עצמו בבת אחת ללא שום הכנה או ניסיון קודם. מצב שהעמיד את ההנהלה והציבור בפני מצב מורכב מאוד."

איך מתנהלים החיים באתר שחלק באים אליו לחופשה של יומיים שלושה וחלק אחר הוא של אוכלוסייה שגרה בו באופן קבוע?

מיכל מהססת ושוקלת כל מילה: "יש לזה הרבה פנים. בהתחלה היו הרבה חיכוכים ומריבות והרבה מתח, שלפעמים חייבו אפילו את התערבותו של הרבש"צ. היו לא מעט מקרים של פעילות ילדים ורעש שהפריע לנופשים, ומהצד השני אנחנו איבדנו קצת את תחושת הביטחון כי היתה תחלופה של אנשים לא מוכרים והרגשה של חדירה לפרטיות והאינטימיות שלנו. הם לקחו לעצמם חירות להשתמש באופנים או ציוד אחר שלנו ולהשאיר אותו ברחבי הקיבוץ. זה פגע מאוד בשגרה שכל כך התאמצנו להנחיל. מצד שני אנחנו מבינים שאין מה לעשות, כי זה אתר תיירות שבנוי על אורחים. החודש הראשון בו הגיעו נופשים לאתר היה ממש קשה. ממצב שבו רק קהילת מפונים מאכלסת את הבקתות למצב שחלק בו הגיע לנופש והנוכחות שלנו מרגיזה אותו ומפריעה לו היה בהחלט קשה. מצד שני, חשוב לי לציין, כי יש הרבה אנשים טובים שהבינו, הכילו, הביאו עוגות והשאירו מכתבי תמיכה. בסוף, החיים כנראה יותר חזקים מהכל ומתרגלים."

אחד ממוקדי הקושי הרגישים ביותר היה מטבע הדברים המסגרות לילדים. מה המצב היום?

"עם תחילת הפינוי המסגרות התחלקו לשתיים – מה שבאחריות משרד החינוך ומה שלא. מה שמשרד החינוך אחראי – שזה גילאי גן (שלוש והלאה), טופל על ידי מפקחת משרד החינוך דבורה בן ששון שהייתה פה מהרגע הראשון. ילדי בית הספר שולבו ב"רימון" אך ללא מענה למסגרת הבלתי פורמלית. מה שלא באחריות משרד החינוך זה גילאי לידה ועד שלוש – לזה בעצם היינו צריכים למצוא פתרון עצמאית. במשך חודשיים היינו ללא כל מסגרת לגילאים האלו וחיפשנו איזה מועצה מקומית תסכים לקחת אחריות ולהקים פעוטון עבורם. לאחר לחץ רב גליל עליון לקחו את האחריות והקימו פעוטון בקיבוץ. התינוקות שולבו במערכת בקיבוץ כיוון שמסגרת הפעוטון לא התאימה להם. בהתחלה כשהיו כאן מאות מפונים והמסגרות היו נפרדות היתה בעיה של מחסור במבנים. הגן של הילדים הגדולים שלנו זז 4 פעמים, בהתחלה ב"רימון", אחר כך ב"תינוקיה", אחר כך ב"שקד" ומשם הם עברו למבנה שהיה מיועד למגורים. הפעוטון היה ב"משחקיה" של הקיבוץ. מטבע הדברים מציאת מסגרות לילדים ועוד במצב מורכב הן להם והן להורים – העסיק אותנו רבות ויצר רגישות גדולה. אני חייבת לומר שהנהלת הקיבוץ ומערכת החינוך עשתה באמת ככל יכולתה לעזור ונרתמה בכל מאודה, אבל לא תמיד היו תשובות מספקות ולא תמיד היה פשוט.

בסוף הקיץ ולקראת פתיחת שנת הלימודים נשארנו כ-14 משפחות (50-60 איש). פניתי לקיבוץ בבקשה שישלבו את הילדים שלנו במסגרות הקיימות כי נשארו מעט ילדים ואי אפשר לקיים מסגרות נפרדות. זה היה תהליך ארוך עם הקיבוץ והמועצה והיה צריך ל"פרק" הרבה התנגדויות. הקיבוץ דרש בצדק מבחינתו גיבוי של מועצות האם שלא ממש עזרו והמצב יצר משבר לא פשוט שנפתר בסופו של דבר, אבל הותיר משקעים. אנחנו גם העברנו את הציווד שתרמו לנו. אני שמחה לומר שעכשיו, כשכל הילדים משולבים במסגרות הקיימות ובבתי הספר, המצב השתפר וההרגשה אחרת; שאנחנו כבר לא מפונים שמוחרגים אלא תושבים זמניים שנמצאים באותו מעמד כמו האחרים ומקבלים אותנו באהבה."

לקראת הקיץ הוצאנו חולצה מס' 2 לציון התקופה בניר דוד, לפני שרוב החברים עזבו.

סציקה: ארבל שגיב, הגושרים

שנת 2024 נוספה

לחולצת הנדודים

ובכל זאת אקדים את המאוחר ואשאל, איך להערכתך תזכרו את ניר דוד ואת התקופה פה?

"כללית חוסר הוודאות הוא הכי קשה. ואין לנו באמת עם מי לדבר ומי שיודע לתת תשובות. מועצות האם והעירייה לא ממש נותנות תשובות, והן ממילא משהו ערטילאי בעוד אנחנו כאן ביומיום, אז מטבע הדברים הכעסים והתסכולים מופנים לקיבוץ. אני חושבת שאני רואה את זה קצת שונה כי אני חשופה יותר למאמצים הגדולים שהקיבוץ עושה. עצוב לי להגיד שרוב מי שכבר יצא מכאן, יצא בתחושות מורכבות. למעט התקופה המאוד ראשונית, כשהיתה התגייסות כללית, מופעים וסיוע בשפע וגם היינו בהלם מוחלט, התחושות הן קשות, שלא היתה מספיק הבנה ושנדחקנו לצד המסכן.

אני מתוקף תפקידי יודעת שאף צד לא מבקש להרע או לפגוע וקשה מאוד היה לרצות כי אנחנו המפונים נמצאים במצב קשה, מתיש ולא נגמר של התמודדויות – כך שהתחושה היא שלא משנה מה עושים, גם כשזה הכי טוב שאפשר – אנחנו במצב רגשי כל כך נמוך שזה תמיד מרגיש לא מספיק טוב. שבשגרה לא היו מתייחסים אלינו ככה. שמגיע לנו יותר כי המדינה קבעה לנו גורל בלתי נסבל. אני בתפקידי יכולה (אני חושבת) לראות גם את הקשיים של הצד של הקיבוץ. לצערי יש הרבה כעס שהצטבר ומופנה כלפי הקיבוץ ובעצם לא בצדק, אבל אנשים לא יודעים שהמועצות לא תמיד ממלאות את חלקן ושהתיירות היא עסק שמתנהל עצמאית, וגם לה אין יכולת לתת מענה לכל דבר. מבחינתנו יש כתובת אחת שהיא הקיבוץ. אני מנסה לתווך ולפשר, אני חושבת שהמצב מול הקיבוץ מאוד השתפר ועיקר הקושי הוא מול הגוף המתפעל את הבקתות – התיירות.

בימים אלו הנושא נמצא בטיפול ובעזרת שיח ועבודה משותפת, אני מקווה שנמצא פתרונות שיתאימו לשני הצדדים, ושנקבל מענה לדברים שכיום חסרים וירווח לנו.

לסיום משהו קצת אופטימי

"אנחנו נחזור לגליל, זה הבית שלנו. אבל יש אי ודאות גדולה, כשאתה חוזר הביתה הכל שרוף, הישובים פגועים, פשוט כואב הלב. התחושה שהגליל חזר עשרות שנים אחורה, לא ברור מי יחזור, מתי ישקמו את התשתיות. האם המפעלים ומכללות תל חי יחזרו לפעול – הכל באוויר, התחושה שלי שיהיה יותר גרוע לפני שישתפר ונתחיל לראות את האור."

אני מודה לשלמה ולמיכל על הריאיון שחשף קשיים שרובינו לא נחשפנו אליהם. מקווה שהליקויים יתוקנו. מקווה שאף פעם לא נפסיק להאיר פנים לאלו שפוננו מביתם. ושנעשה הכל על מנת שירגישו איתנו בבית.

לאה להב – איך מציירים מלחמה; לציון ה-7 באוקטובר

המלחמה שפרצה בשביעי לעשירי, הולידה, לצד הסבל, הצער והאובדן וכתגובה להם, גם יצירות אמנות. בוודאי נחשפתם לחלקן.

היצירה בה נעסוק היא "7.10" של האמנית הישראלית המוכרת זויה צ'רקסקי. בציור נראית משפחה: הורים, סבים, ילדים ותינוק. הדמויות ממוקמות קרובות זו לזו, מבוהלות ומושתקות. מעל קבוצת הדמויות מופיעים מנורה ואף גולגולת.

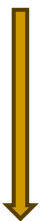
היצירה צוירה בהשראת ה"גרניקה" של פאבלו פיקסו, אחת מיצירותיו האייקוניות, שצוירה כתגובה להפצצת הנאצים את העיירה הבאסקית גרניקה, באפריל, 1937.

"7.10" של צ'רקסקי
2023

"גרניקה" של פיקסו
1937

מה דומה ומה שונה בין יצירתה של צ'רקסקי לזו שבהשראתה צוירה?

נפתח במניע ליצירה, שהוא, אכן, דומה וגם שונה. ה"גרניקה", הוא ציור מחאה, יוצרו הצהיר עליו ככזה. הוא בא למחות על המהלכים הנאציים ולהביע את דעתו של האמן על מלחמה בכלל ועל ההרס שהיא גורמת. צ'רקסקי, לעומת זאת, מתייחסת אל ציורה זה, שנעשה בסמיכות רבה לאירוע שהוא מתאר, כאל ציור תרפויטי. היא ציירה בעיקר כדי לעבד בתוכה את מה שראתה ושמעה. מענין לציין, כי עד כה באמנות הישראלית, על פי רוב, נדחק ההיבט התרפויטי של עבודת האמן והוכחש, וודאי ביחס לאמנות העוסקת במלחמה והשלכותיה, שעיקרה היה, לפחות ברובד המוצהר שלו, מחאתי.

מידותיהן של שתי יצירות אלו שונות מאוד זו מזו: מידותיה הגדולות של ה"גרניקה" (כשבעה מטר אורכה וגובהה שלושה מטר) תומכות במניע המחאתי, הבא להרעיש, לעורר ולזעזע, בעוד מידות ה"7.10" (30×30 ס"מ) תומכות במניע התרפויטי שעיקרו רגשי ופנימי.

בשתי היצירות מעניקות המידות שנבחרו גם רובד תיאורי, אצל פיקסו זוהי הפצצה נרחבת והרסנית, אצל צ'רקסקי זהו רגע של אימה בחדר אינטימי, אולי ממ"ד.

גם לקומפוזיציה בתמונות תפקיד חשוב: דמויותיו של פיקסו פרושות על המצע הגדול באופן כמעט כאוטי, המשרת את תיאור האירוע ואת הרגע שנבחר לתיאור: רגע לאחר ההפצצה. הקומפוזיציה הפיקסוֹמִידִלִית [חדודי, שעשוי בתבנית פירמידה, הולך וצר כלפי מעלה] באה לתאר חורבן והרס.

ביצירתה של צ'רקסקי, הדמויות תופסות את כל מרחב התמונה, אך זהו מרחב מצומצם מאוד, הוא משמש מחבוא אך גם סוגר על הדמויות. האימה שולטת בכל, ועין הצופה נמשכת למרכז החדר/התמונה, אל האם והתינוק. כל הדמויות האנושיות בתמונה נוגעות באופן זה או אחר בנקודה מרכזית זו וכך מובל לשם גם הצופה עצמו.

היחסים בין הדמויות: אצל פיקסו, הן תולדה של הפצצה, הרס וכאוס.

דמויותיה של צ'רקסקי קרובות זו לזו ונוגעות אחת בשנייה כתגובה לאיום הנמצא עדיין מחוץ לתמונה.

הרגע המתואר אצל צ'רקסקי מעלה על הדעת את המניעים השונים ליצירה, אך גם את האפשרות, שה"7.10" הוא לא רק בהשראת הגרניקה, אלא גם בא להוות חלק מהיצירה עצמה. נחשפת בו מציאות שקדמה למה שהעולם הכיר גם דרך הגרניקה. כך היצירות תומכות זו בזו ומרחיבות זו את משמעותה של זו. אחד מהמוטיבים המרכזיים ביצירות הן עיניים: בגרניקה עיני הדמויות ובעלי חיים קרועות לרווחה, בוכות, לוטשות מבט.

ב"7.10" עיני הדמויות פעורות באימה ובניסיון לקרוע את החשיכה. הן פוגשות את עיני הצופה, ההופך במבטו לאחת מהדמויות ולמיצער, לעד לזוועה. בשתי היצירות, עין גדולה מרחפת מעל. אצל פיקסו, באה זו לאזכר את הפצצה שגרמה לחורבן (פצצה ומנורה הן מילים דומות בספרדית) כמו גם את אמיתיות האירוע, שאכן קרה (נראה לעין) על אף שהוא נמסר בתיאור מסוגנן, שאינו ריאליסטי. יש עוד משמעויות שנטענו לגבי עין זו, עם השנים. אצל צ'רקסקי, כך בראיונות עימה, באה העין להדגיש את האימה וגם כממשק ליצירתו של פיקסו. מוטיב נוסף הוא כפות הידיים. ביצירתו של פיקסו הן מתוארות במגוון מצבים, הנע בין מוות, חוסר אונים ועד לאחיזה חזקה בחרב שבורה. ביצירתה של צ'רקסקי, ידיהן של הדמויות באות לתאר מגע אנושי קרוב ורך, קירבה בין הדמויות, היאחזות זו בזו, הגנה וגוננות.

יש עוד סמלים רבים ומגוונים ביצירתו של פיקסו, אך סמל אחד שמופיע דווקא רק ביציתה של צ'רקסקי, זוהי הגולגולת. זו מרחפת מעל הדמויות, לצידן, והיא ה"דמות" היחידה, שאינה באה במגע איתן. בהינתן כי לידתו של הציור בצורך רגשי של הציירת, יתכן שזהו איזכור למחבלי הנוחבה. יתכן גם שזהו סמל לפחד המוות או למוות עצמו, מה שמצרף את הציור למסורת ארוכה של ציורים שלצד החיים שולבה בהם תזכורת המוות הבלתי נמנע.

יצירתה של צ'רקסקי היא אחת מני מגוון יצירות באמנויות שונות, שנוצרו לאחר ה-7.10 וסמוך לו. הזמן יגיד אלו מהן יהפכו ליצירות אייקוניות.